

כשהחליט יקי יושע לעשות סרט בשם העיט, לפי פרקים מספר חדש של יורם קניוק בשם היהודי האחרון, נתקל בשורה ארוכה של גבות מורמות והבעות מפקר פקות. "זה לא בדיוק מה שעם ישראל הדואב רוצה לראות על מסך הקולנוע." אמרו הממעיטים. המחמירים סברו שמי סיפור כזה יכולה לצאת שואה גדולה או שערויה רבתי או שניהם גם יחד.

אבל יקי יושע בחר עקשן. שאלולא היה כזה, לא היה במאי קולנוע. כי איש לא מיהר מעולם להגיש לו עזרת חנים. גם כאשר עשה את שלום — תפילת הדרך וסוסעץ.

איך עושים סרטים כאשר איש לא עוזר? פשוט מאוד. מוכרים כל מה שיש, ממשיכנים את מה שאין, נעזרים בחברים ובידידים שמוכנים לקבל נתח מן הרווחים, אם יהיו פעם, וכל מה שלא עושים אחרים — עושים לבד, עם האשה. וזה כולל שליחויות, עבודת סבלות, ועוד מלאכות רוחניות מן הסוג הזה.

נשמה פיוטית. כך עשה יקי יושע (סרטם מלאו לו 30) את שני הסרטים הראשונים שלו, ואולי משום כך לא נבהל מן הנבואות הקודרות, כאשר ניגש לעשות את סרטו השלישי. הפעם נמצא גוף שהיה מוכן לתמוך בהסרטה, הקרן לעידוד סרטי איכות, למרות שגם שם, כמו בכל מקום שבו הראה את התסריט שלו, לוותה ההסרטה כמה בחששות כבדים, שמא זהו נושא שאי אפשר בכלל להתמודד עימו, לפחות לא בהווה או בעתיד הנראה לעין.

מה כל כך גורא בנושא העיט? התשובה פשוטה: זהו סיפור על גבר צעיר שהופך את כתיבת אלבומי הזיכרון לקרדום לחפור בו עסק מכניס ומשגשג הנבנה על פולחן

הרפו וניצה שאוקי ב"העיט"

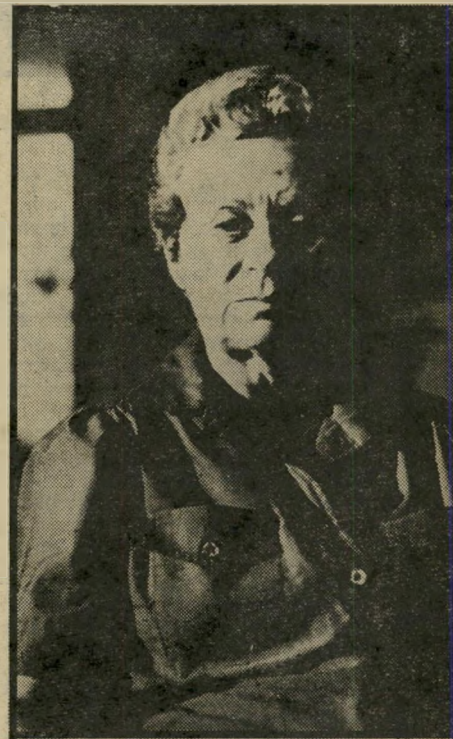
שרגא הרפז בתפקיד בועז

עיט רדוף רגשי אשמה

ענת עצמון, ניצה שאוקי, שרגא הרפז ואנדי רייזמן (בשעת הסרטה העיט)

פאלוקרטיה צברית

חנה מרון
מרשימה

גבורת הנופלים, על כאבם של הורים שכולים ועל החוב המוסרי שחבים החיים למתים. כאשר מתמזגים כך את הנושא אין פלא שהוא מעורר פלצות בכל נשמה רגישה יותר.

בועז, קצין מילואים שחברו לספסל בית הספר נהרג מול עיניו, אחרי שהוכרזו שבת-דנשק, חוזר אל החיים האורחיים. הוא מבקר את הורי הידיד, ובידידיו האב, מחנך ותיק הרוצה להאמין בכל מאודו כי בנו אכן היה נשמה פיוטית שהתחבאה מאחורי היצוגיות מחוספסת, מתחיל בפרוייקט הראשון של חוברת-זיכרון. בועז כותב אותה, וממציא למעשה את שרבי הפיוט של החבר שנפל, כדי לספק את כמיהתו של האב השכול. החוברת נוחלת הצלחה,

אופליה שטראחאק
מרגשת

הסיפור דמות כל כך אנטטיפאטית, של אדם המנצל את הסבל האזכורי ביותר של הזולת לטובתו האישית.

אדרת של ציניות. ויותר מזה, מי שקרא את התסריט לפני שניגש יושע להסרטה, היה מוצא בו הרבה מאוד סימור כין לחששות. אבל להבדיל מאותם המיקרים שבהם סרט אינו אלא המחשה חזותית נאמנה של המילה הכתובה, כל מה שנדמה היה כמוגזם בכתב ולא שקול, נעלם מן הסרט כמעט כליל.

מה שמוצג על המסך הוא סיפור הנוגע בכמה מן המרכיבים הרגישים ביותר של חיי העם בישראל, ועם זאת משתמש בשפה נכונה עד כדי כך, ששום אדם שקול בדעתו, אינו יכול להיפגע ממנה. בועז, הגיבור הראשי, הוא אמנם עיט, לפי הגדרתו, אבל הוא גם הרבה יותר מזה. רדוף רגשי-אשמה על שהוא נשאר חי, בעוד שאחרים נהרגו בשדה הקרב, מתייסר על שגבורתו שלו אינה אלא פועל-יוצא מגבורתם שלהם, מתעטף באדרת עבה של ציניות כדי להתגונן מפני עצמו ומפני החברה שסביבו.

בחיפוס ובקשיחות שלו אפשר לזהות כמה מסימני התיכור של הצבר, ובהתייחסות שלו למילחמה אפשר לגלות את העייפות חסרת-הישע של השנים האחרונות; את ההרגשה שהדרך היחידה כדי שלא להישרב היא להתחסן מראש בפני כל רגישות אפשרית.

שרגא הרפז בתפקיד בועז מצליח בנוי כחות שלו, בצורת ההתנהגות שלו ובמבט שלו, שבו העצב מסתתר מאחורי השחצנות והביטחון העצמי, להעניק לדמות הזאת מימד אמין. הרפז מצליח אפילו להחליק על ליקויים מסויימים בתסריט והצופה יכול להאמין בחלק מסויימים מן ההתנהגות שלו, למשל: עם הנשים.

ההורים השכולים בסרט שוגים באש-ליות שווא על הנער הנעלה שהלך, אך הם לא הפכו לקאריקטורה גרוטסקית, כפי שסברו אחדים כששמעו על הסרט לפני שראו אותו. הם הפכו לחלק הכואב והמרגש ביותר בסרט. "אנו מכירים זה לזה את בנינו המתים וזה מה שמחזיק אותנו בחיים," אומר הנקין, המחנך הוותיק שמעלה את בועז על מסלול הפקת אלבומי-הזיכרון. מישחקו המלודרמטי התיאטרלי של שימעון פינקל בתפקיד זה הולם להפליא סוג של התבטאות ושל התייחסות לחיים, אופייני לדור חלוצים בני תרבות אחרת, שילדו את הצברים אבל לא השכילו עד היום להבין לרווחם.

העימות בינו לבין אשתו (אולי ההופעה המרשימה ביותר של חנה מרון על המסך), אשר מסרבת להעניק לבן המת תכונות שלא היו לו מעולם, הוא דראמה נוראה בפני עצמה. הרגע שבו אם שכולה אחרת (אופליה שטראחאק, שונה לחלוטין מאסקימו לימון) מעניקה לבועז את בגדי בנה, כמות הוקרה על מה שעשה להנצחת זכרו, יכול היה להיות סוחט דמעות בצורה הזולה. תחת זאת, הודות לאיפוק של הבימוי והשחקנים, הפך מרגש באמת ובי תמים.

מערכת היחסים בין בועז לבין נוגה וירדנה, שתי נערות שחבריהן ניספו בר מילחמה, יכול היראות במבט ראשון כביטוי נוסף לפאלוקרטיה הצברית; דיוקן של הגבר הכליכיל, שכל הנשים מתות להיכנס למיטתו. ודאי שגם זה קיים, אבל מעל ומעבר לעניין המין גרידא, בועז מהווה עבור נערות אלה זכר לגברים שהיו בחייהן. ההסתופפות בצילו היא מעין המש-ווא של החיים שהיו להן לפני המילחמה.

רעיון עיקשי. באורח מכוון אין הסרט